

What is Urban Architecture?

สถาปัตยกรรมผังเมือง (urban architecture) เป็นนิยามหนึ่งของ การออกแบบเมือง (urban design) ในมิติที่แปลความว่า “สถาปัตยกรรม” คือ “การสร้าง” หรือ “การออกแบบ” รวมทั้ง สถาปนิกผังเมือง (urban architect) ก็อนุமானาคือ นักออกแบบเมือง (urban designer) ถึงแม้จะเป็นคำที่ปรากฏแพร่หลายทั้งในวงวิชาการและวิชาชีพ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีแต่ถูกตีความไปอย่างหลากหลายบางครั้งก็กำกวมโดยคนในกลุ่ม อย่างไรก็ตาม การที่สถาปัตยกรรมผังเมือง หรือ การออกแบบเมือง ได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องระบุนิยามและขอบเขตให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เมื่อเริ่มต้นพิจารณาถึงหน่วยงานที่ให้บริการด้านสถาปัตยกรรมผังเมือง หรือการออกแบบเมือง พบว่ามีหลากหลายขนาดและขอบเขตการให้บริการมาก ตั้งแต่บริษัทใหญ่ข้ามชาติ จนถึงที่ปรึกษาในระดับท้องถิ่น ซึ่งให้บริการวางผังออกแบบ สิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง (built environment) และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (natural environment) อย่างหลากหลาย ประเภทและบางครั้งก็ทับซ้อนกัน ครอบคลุมตั้งแต่ การวางผังแม่บท / การวางกรอบแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ / การวางผังแนวคิด / การวางแนวทางการออกแบบ / การวางผังพื้นที่ (เมือง-ย่าน-พื้นที่เฉพาะ) / การวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม หรือทางสายตา / การศึกษาบริบทพื้นที่ / การกำหนดแนวทางการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม / การพัฒนาพื้นที่พื้นที่ / การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ / การอนุรักษ์พื้นที่ / การวางแนวทางการใช้พื้นที่สาธารณะ / การจัดการโครงข่ายการสัญจรและจราจร / การสร้างสภาพแวดล้อมการเดินเท้า / การวางผังสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ / การสร้างรูปสามมิติของพื้นที่ด้วยคอมพิวเตอร์ / การจัดการโครงการ / การออกแบบเลขคณิตของพื้นที่ / การวางแนวทางการประชาสัมพันธ์เมือง / การวางผังประโยชน์การใช้ที่ดิน-อาคาร / การสร้างแนวทางการสนับสนุนนโยบาย พัฒนาเมือง / การทำประชาพิจารณ์-สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาเมือง / การฝึกทักษะการวิเคราะห์-ลงพื้นที่ / การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม-สถาปัตยกรรม-วิศวกรรม / การวางแนวทางการบำบัดมลพิษในพื้นที่ / การปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอย อาคาร-พื้นที่ / การออกแบบพื้นที่-อาคารสาธารณะ / การจัดสรรที่ดิน / การจัดรูปที่ดิน / การพัฒนาพื้นที่พื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติ / การวางแนวทางการพัฒนาคุณภาพเมือง / การพัฒนาที่อยู่อาศัย-แหล่งพาณิชย์กรรม-แหล่งงาน-แหล่งท่องเที่ยว-นันทนาการ-สวนสาธารณะ-ลานโล่ง / การวางแนวทางการป้องกันอาชญากรรมในเมือง ฯลฯ

ความหลากหลายเหล่านี้ เพิ่มความสับสนทั้งในนิยามและขอบเขตของ สถาปัตยกรรม-ผังเมือง หรือการออกแบบเมือง เป็นอย่างยิ่ง

กลุ่มหนึ่งที่ได้รับริเริ่มความพยายามเพื่อคลี่คลายความกำกวมนี้ ได้แก่ The Urban Design Group ในประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ.1986 โดยกำหนดเป็น “วาระเจ็ดประการ” (The Seven Agendas) ยืนยันถึงการที่วิชาชีพการออกแบบเมืองนั้นเป็น 1) “สหศาสตร์” ที่เปรียบเสมือนเป็น 2) “พื้นที่ร่วมของทั้งวิชาชีพและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม” โดยมี 3) “ความเกี่ยวข้องของสัมพันธ์ของการกำหนดแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อม สรรค์สร้าง” เพื่อ 4) “ยังประโยชน์ต่อผู้ใช้และผู้สร้างสิ่งแวดล้อมนั้นๆ” ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต้อง 5) “มีความเข้าใจและสามารถประยุกต์ทั้งความต้องการ และความมุ่งหวังของคุณในพื้นที่นั้นๆ” รวมทั้ง 6) “มีความเข้าใจและสามารถใช้กระบวนการตัดสินใจและด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ” เพื่อ 7) “สร้างสรรค์เป็นแนวทางการพัฒนาเมืองที่ตอบรับกับวัตถุประสงค์ของชุมชนอย่างสมบูรณ์”

การชี้ความแตกต่างระหว่าง “สถาปัตยกรรมผังเมือง / การออกแบบเมือง” และ “สถาปัตยกรรม” และ “การวางแผนเมือง” อาจสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ในขณะที่สถาปัตยกรรมผังเมือง (urban architecture / urban design) เป็นศาสตร์และวิชาชีพที่มีหลักการและจุดยืนที่ชัดเจนในการพิจารณาสร้างสรรค์แนวทางการกายภาพ-บทบาทหน้าที่ของสภาพแวดล้อมพื้นที่ในระดับกว้าง สถาปัตยกรรม (architecture) จะถูกกำหนดขอบเขตไว้ที่พื้นที่ปลูกสร้างและความต้องการของเจ้าของโครงการ ในขณะที่ การวางแผนเมือง (urban planning) เป็นการวางกำหนดนโยบาย หรือแผนที่เกี่ยวข้องกับเมือง จึงเป็นที่เข้าใจอย่างชัดเจนว่าสถาปัตยกรรมผังเมือง เป็น “สหศาสตร์” กระบวนการทำงานด้านสถาปัตยกรรมผังเมืองจึงเป็นการทำงานประสานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมสรรค์สร้าง สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพสังคม หรืออีกนัยหนึ่ง หากผู้ใดหนึ่งต้องการสร้างหรือจัดการสถาปัตยกรรมผังเมือง จะมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือของหลากหลายสาขาวิชาชีพ

ความสำคัญของการสร้างสถาปัตยกรรมผังเมือง หรือการออกแบบเมือง จึงอยู่ที่การหลายกำแพงของศาสตร์และวิชาชีพหนึ่ง ๆ ออกไปสู่ความเป็นสหศาสตร์ทั้ง ในมิติ ทางกายภาพ-สังคม-เศรษฐกิจ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของชุมชน และเมืองได้อย่างสมบูรณ์

สถาปัตยกรรมผังเมืองคืออะไร